

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (ГОЛЯМ СЪСТАВ)

18 юли 2007 година *

По дело C-119/05,

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 234 ЕО от Consiglio di Stato (Италия) с акт от 22 октомври 2004 г., постъпил в Съда на 14 март 2005 г., в рамките на производство по дело

Ministero dell'Industria, del Commercio e dell'Artigianato

срещу

Lucchini SpA, по-рано Lucchini Siderurgica SpA,

СЪДЪТ (голям състав),

състоящ се от: г-н V. Skouris, председател, г-н P. Jann, г-н C. W. A. Timmermans, г-н A. Rosas и г-н K. Lenaerts, председатели на състави, г-н J. N. Cunha Rodrigues, г-жа R. Silva de Lapuerta, г-н K. Schiemanн (докладчик), г-н J. Makarczyk, г-н G. Arestis, г-н A. Borg Barthet, г-н M. Ilešič и г-н J. Malenovský, съдии,

* Език на производството: италиански.

генерален адвокат: г-н L. A. Geelhoed,
секретар: г-жа M. Ferreira, главен администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 6 юни 2006 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за Lucchini SpA, по-рано Lucchini Siderurgica SpA, първоначално от адв. F. Lemme, avvocato, впоследствие от адв. G. Lemme и адв. A. Anselmo, avvocati,
- за чешкото правителство, от г-н Т. Вошек, в качеството на представител,
- за италианското правителство, от г-н I. M. Braguglia, в качеството на представител, подпомаган от г-н P. Gentili, avvocato dello Stato,
- за нидерландското правителство, от г-жа H. G. Sevenster, г-н M. de Grave и г-жа C. ten Dam, в качеството на представители,
- за Комисията на Европейските общности, от г-н V. Di Bucci и г-жа E. Righini, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 14 септември 2006 г.,

ПОСТАНОВИ НАСТОЯЩОТО

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до принципите на общностното право, приложими спрямо отмяната на национален акт за отпускане на държавни помощи, несъвместими с общностното право, който е приет съгласно решение на национална юрисдикция, което е влязло в сила.

- 2 Запитването е отправено в рамките на производство, заведено от учреденото съгласно италианското законодателство дружество Lucchini SpA (по-рано Siderpotenza SpA, след това Lucchini Siderurgica SpA, наричано по-нататък „Lucchini“) срещу решението на Ministero dell'Industria, del Commercio e dell'Artigianato (Министерство на промишлеността, търговията и занаятчийството, наричано по-нататък „МПТЗ“), с което се разпорежда възстановяването на държавна помощ. МПТЗ поема функции на други образувания, които преди това са били натоварени с управлението на държавни помощи в региона Mezzogiorno (общо наричани по-нататък „компетентните органи“).

Правна уредба

Общностната правна уредба

- 3 Член 4, буква в) от Договора за ЕОВС забранява субсидиите или помощите, предоставяни от държавите-членки под каквато и да било форма в промишлените сектори на въглищата и стоманата.

- 4 От 1980 г. насам, в резултат на все по-изострящата се и повсеместна криза на сектора на стоманодобивната промишленост в Европа, на основание член 95, първа и втора алинея от Договора за ЕОВС се приема серия от мерки за дерогиране от тази пълна и безусловна забрана.

- 5 По-специално, с Решение № 2320/81/ЕОВС на Комисията от 7 август 1981 г. за установяване на правила на Общността за помощите за стоманодобивната промишленост (ОВ L 228, стр. 14, наричано по-нататък „Вторият кодекс“) се въвежда Втори кодекс на държавните помощи за стоманодобивната промишленост. Този кодекс има за цел да разреши отпускането на помощи за оздравяване на стоманодобивните предприятия и за намаляване на производствения им капацитет до нивото на предвидимото търсене, като същевременно предвижда постепенното премахване на тези помощи в предварително определени срокове, както по отношение на нотифицирането им на Комисията (до 30 септември 1982 г.) и разрешаването им (до 1 юли 1983 г.), така и на изплащането им (до 31 декември 1984 г.). С Решение № 1018/85/ЕОВС на Комисията от 19 април 1985 г. за изменение на Решение № 2320/81 (ОВ L 110, стр. 5) тези срокове се удължават по отношение на нотифицирането — до 31 май 1985 г., по отношение на разрешаването — до 1 август 1985 г., и по отношение на изплащането — до 31 декември 1985 г.

- 6 Вторият кодекс предвижда задължителна процедура за одобряване от Комисията на всички предвиждани помощи. По-специално, съгласно член 8, параграф 1 от него:

„Комисията се уведомява своевременно, за да представи становището си по проектите, целящи предоставяне или изменение на помощи [...]. Заинтересованата държава-членка може да приведе в действие планираните мерки само с одобрение от страна на Комисията, като спазва условията, определени от последната.“ [неофициален превод]

- 7 Решение № 3484/85/ЕОВС на Комисията от 27 ноември 1985 г. за установяване на правила на Общността за помощите за стоманодобивната промишленост (ОВ L 340, стр. 1, наричано по-нататък „Третият кодекс“) заменя Втория кодекс и въвежда Трети кодекс на държавните помощи за стоманодобивната промишленост, за да позволи ново, по-ограничено дерогиране от забраната, предвидена в член 4, буква в) от Договора за ЕОВС, между 1 януари 1986 г. и 31 декември 1988 г.
- 8 Съгласно член 3 от Третия кодекс Комисията може по-специално да разрешава общи помощи за адаптирането на инсталации спрямо нови законови стандарти в областта на опазването на околната среда. Размерът на тези помощи не може да надвишава 15 % нетен еквивалент на помощта от инвестиционните разходи.
- 9 Член 1, параграф 3 от Третия кодекс уточнява, че помощите могат да бъдат предоставени само в съответствие с процедурите, предвидени в член 6, и не подлежат на изплащане след 31 декември 1988 г.
- 10 Член 6, параграфи 1, 2 и 4 от Третия кодекс предвижда следното:

„1. Комисията се уведомява своевременно, за да представи становището си по проектите, целящи предоставяне или изменение на помощи [...]. Тя се уведомява при същите условия за проектите, целящи да приложат спрямо сектора на стоманодобивната промишленост схеми за помощи, по отношение на които тя вече се е произнесла въз основа на разпоредбите на Договора за ЕИО. Нотификациите на плановете за помощи, посочени в настоящия член, трябва да се внесат пред Комисията най-късно на 30 юни 1988 г.

2. Комисията се уведомява своевременно, за да може да представи становището си, но най-късно на 30 юни 1988 г., за всички планове за финансова намеса (придобиване на участие, предоставяне на капитал или подобни мерки) на държавите-членки, на административно-териториалните единици или на образуванията, използващи за тази цел публични средства в полза на стоманодобивни предприятия.

Комисията определя дали тази намеса съдържа елементи на помощ [...] и преценява, когато е необходимо, съвместимостта ѝ с разпоредбите на членове 2—5.

[...]

4. Ако след като е отправила официално уведомително писмо до страните да представят становищата си, Комисията установи, че дадена помощ не е съвместима с разпоредбите на настоящото решение, тя уведомява заинтересованата държава-членка за решението си. Комисията взема такова решение най-късно три месеца след получаване на необходимата информация, позволяваща ѝ да прецени предложената помощ. Ако държава-членка не се съобрази с посоченото решение, се прилагат разпоредбите на член 88 от Договора за ЕОВС. Заинтересованата държава-членка може да приведе в действие планираните мерки, посочени в параграфи 1 и 2, само с одобрение от страна на Комисията, като се съобразява с условията, определени от нея.“
[неофициален превод]

11 Третият кодекс се заменя, считано от 1 януари 1989 г. до 31 декември 1991 г., от Четвърти кодекс, въведен с Решение № 322/89/ЕОВС на Комисията от 1 февруари 1989 г. за установяване на правила на Общността за помощите за стоманодобивната промишленост (ОВ L 38, стр. 8), който възпроизвежда по-специално член 3 от Третия кодекс.

- 12 След изтичането на срока на действие на Договора за ЕОВС на 23 юли 2002 г., предвиденият в Договора за ЕО режим се прилага и за държавните помощи в стоманодобивния сектор.

Националната правна уредба

- 13 Закон № 183 относно извънредната намеса в Mezzogiorno (legge № 183/1976 sulla disciplina dell'intervento straordinario nel Mezzogiorno) от 2 май 1976 г. (GURI № 121, от 8 май 1976 г., наричан по-нататък „Закон № 183/1976“) предвижда по-конкретно възможността за предоставяне на капиталови и лихвени субсидии в размер до 30 % от размера на инвестициите за изпълнението на индустриални проекти в Mezzogiorno.
- 14 Член 2909 от италианския Граждански кодекс (codice civile), озаглавен „Сила на пресъдено нещо“, предвижда следното:

„Установеното с влязло в сила съдебно решение е задължително между страните, техните наследници или правоприменниците им.“

- 15 Според препращащата юрисдикция тази разпоредба обхваща не само правните основания, изтъкнати във въпросното производство, но и онези, които е можело да бъдат изтъкнати.
- 16 От процесуална гледна точка тя изключва всякаква възможност за сезиране на правораздавателните органи със спорове, по които друга юрисдикция вече се е произнесла с окончателно решение.

Спорът по главното производство и преюдициалните въпроси*Молбата за помощ на Lucchini*

- 17 На 6 ноември 1985 г. Lucchini подава пред компетентните органи молба за помощ съгласно Закон № 183/1976 с цел модернизирането на някои стоманодобивни съоръжения. За обща инвестиция от 2 550 милиона италиански лири Lucchini иска да му бъде отпусната капиталова субсидия в размер на 765 милиона италиански лири (т.е. 30 % от разходите) и лихвена субсидия върху заем за 1 020 милиона италиански лири. Кредитната институция, натоварена да проучи молбата за заем, предвижда предоставяне на заем за исканата сума за срок от 10 години при субсидиран лихвен процент от 4,25 %.
- 18 С писмо от 20 април 1988 г. компетентните органи нотифицират на Комисията планираната помощ в полза на Lucchini, в съответствие с член 6, параграф 1 от Третия кодекс. Съгласно нотификацията помощта има за предмет инвестиция, предназначена за подобряване опазването на околната среда. Посочената стойност на лихвената субсидия върху заема в размер на 1 020 милиона италиански лири е 367 милиона италиански лири.
- 19 С писмо от 22 юни 1988 г. Комисията изисква допълнителна информация относно естеството на инвестицията, за която е предназначена помощта, както и относно точните условия (лихвен процент и срок) на поискания заем. Освен това с писмото се иска компетентните органи да посочат дали помощите се отпускат в приложение на общ режим в полза на опазването на околната среда, за да се даде възможност за адаптиране на инсталациите спрямо нови норми в съответната област, както и да посочат въпросните норми. Компетентните органи не отговарят на това писмо.

- 20 На 16 ноември 1988 г., с приближаване изтичането на определения от Третия кодекс краен срок за отпускане на помощите, 31 декември същата година, компетентните органи решават временно да предоставят на Lucchini сума в размер на 382,5 милиона италиански лири, т.е. 15 % от размера на инвестициите (вместо 30 %, предвидени от Закон № 183/1976), която съгласно Третия кодекс трябва да бъде платена преди 31 декември 1988 г. Лихвената субсидия обаче бива отказана, тъй като щяла да увеличи общия размер на предоставените помощи над границата от 15 %, предвидена в кодекса. В съответствие с член 6 от Третия кодекс, приемането на окончателната мярка за отпускане на помощта зависи от одобрението от страна на Комисията и компетентните органи не извършват никакво плащане.
- 21 Тъй като Комисията не е била в състояние да прецени незабавно съвместимостта на планираните помощи с общия пазар поради липсата на разяснения от компетентните органи, тя образува срещу последните производство по член 6, параграф 4 от Третия кодекс и ги уведомява за това с писмо от 13 януари 1989 г. Известие във връзка с това производство е публикувано в *Официален вестник на Европейските общности* от 23 март 1990 г. (ОВ С 73, стр. 5).
- 22 С телекс от 9 август 1989 г. компетентните органи предоставят допълнителни данни относно въпросните помощи. С писмо от 18 октомври 1989 г. Комисията съобщава на тези органи, че отговорът им не е задоволителен, доколкото някои данни все още липсват. Тя посочва по-нататък, че при липса на подходящ отговор в срок от 15 работни дни ще бъде в правото си да приеме окончателно решение въз основа само на данните, с които разполага. Това писмо остава без отговор.

Решение 90/555/ЕОВС на Комисията

- 23 С Решение 90/555/ЕОВС от 20 юни 1990 година относно помощи, планирани от италианските власти в полза на стоманолейярните заводи Tirreno и Siderpotenza

(N195/88—N200/88) (ОВ L 314, стр. 17), Комисията обявява за несъвместими с общия пазар всички помощи, планирани в полза на Lucchini, като смята, че не е доказано, че условията, необходими за предоставяне на дерогацията, предвидена в член 3 от Третия кодекс, са изпълнени.

- 24 Решението е нотифицирано на компетентните органи на 20 юли 1990 г. и е публикувано в *Официален вестник на Европейските общности* на 14 ноември 1990 г. Lucchini не оспорва това решение в едномесечния срок, предвиден в член 33, трета алинея от Договора за ЕОВС.

Производството пред гражданската юрисдикция

- 25 Преди приемането на Решение 90/555, тъй като помощта не му е била изплатена, на 6 април 1989 г. Lucchini предявява иск срещу компетентните органи пред Tribunale civile e penale di Roma с оглед установяване на правото да му бъде изплатен пълният размер на първоначално поисканата помощ (т.е. капиталова субсидия в размер на 765 милиона италиански лири и лихвена субсидия на стойност 367 милиона италиански лири).
- 26 С решение от 24 юли 1991 г., т.е. след приемането на Решение 90/555, Tribunale civile e penale di Roma постановява, че Lucchini има право да получи въпросната помощ и осъжда компетентните органи да заплатят исканите суми. Решението се основава изцяло на Закон № 183/1976. Договорът за ЕОВС, Трети и Четвърти кодекс и Решение 90/555 не са били изтъкнати от страните пред Tribunale civile e penale di Roma, нито съдът служебно се е позовал на тях. Компетентните органи са се позовали на Втория кодекс, но съдът не го е взел предвид, тъй като към конкретния момент той вече не е бил в сила.

- 27 Компетентните органи подават апелативна жалба срещу това решение пред Corte d'appello di Roma. Те оспорват компетентността на гражданските юрисдикции и твърдят, че не са били длъжни да изплатят помощта, като при условията на евентуалност за пръв път изтъкват, че съгласно член 3 от Третия кодекс такова задължение би съществувало в размер до 15 % от инвестицията.
- 28 С решение от 6 май 1994 г. Corte d'appello di Roma отхвърля апелативната жалба и потвърждава решението на Tribunale civile e penale di Roma.
- 29 В становище от 19 януари 1995 г. Avvocatura Generale dello Stato анализира решението на Corte d'appello di Roma и стига до извода, че то е постановено в съответствие с правилата за мотивиране и че правото е правилно приложено. Вследствие на това компетентните органи не обжалват решението по касационен ред. Тъй като не е оспорено, въпросното решение влиза в сила на 28 февруари 1995 г.
- 30 Поради това че помощта не е изплатена, на 20 ноември 1995 г. председателят на Tribunale civile e penale di Roma разпорежда на компетентните органи, в резултат на подадена от Lucchini молба, да платят сумите, които се дължат на последното. Постановено е, че това съдебно разпореждане подлежи на предварително изпълнение, и вследствие неизпълнението му, през февруари 1996 г. по инициатива на Lucchini е наложен запор върху някои вещи на МПТЗ, по-конкретно върху служебни автомобили.
- 31 В резултат на това по силата на Декрет № 17975 на Генералния директор на МПТЗ от 8 март 1996 г. на Lucchini е предоставена парична помощ в размер на 765 милиона италиански лири и помощ от 367 милиона италиански лири под формата на лихвена субсидия в изпълнение на решението на Corte d'appello di Roma. Декретът уточнява, че помощите подлежат на пълна или частична отмяна, по-специално „в случай на отрицателни решения от страна на

Общността относно действителността на отпускането или изплащането на посочените помощи“. На 22 март 1996 г. помощите в размер на 1 132 милиона италиански лири са платени, като на 16 април 1996 г. е добавена сума от 601,375 милиона италиански лири законна лихва.

Обмен на кореспонденция между Комисията и италианските власти

- 32 С известие от 15 юли 1996 г. до италианските власти Комисията отбелязва, че въпреки Решение 90/555:

„[...] в резултат от решение на [Corte d'appello di Roma] от 6 май 1994 г., с което противно на най-елементарните принципи на общностното право се постановявало, че [Lucchini] има право на помощите, които Комисията вече е обявила за несъвместими, през април същата година [компетентните] органи, считайки за неподходящо да обжалват решението по касационен ред, предоставят горепосочените помощи, които са несъвместими с общия пазар.“

- 33 Компетентните органи отговарят с известие от 26 юли 1996 г., като отбелязват, че помощите са предоставени „под условие за право на възстановяване“.

- 34 С известие № 5259 от 16 септември 1996 г. Комисията изразява становище, че като са платили на Lucchini помощи, които с Решение 90/555 вече са били обявени за несъвместими с общия пазар, компетентните органи са нарушили общностното право, и приканва тези органи да възстановят въпросните помощи в петнадесетдневен срок и в срок от един месец да ѝ съобщат конкретните мерки, приети за да се съобразят с посоченото решение. Ако компетентните органи не се съобразели с това разпореждане, Комисията

възнамерявала да установи неизпълнение на задължения съгласно член 88 от Договора за ЕОВС и да прикани компетентните органи да представят евентуални нови съображения съгласно член 88, първа алинея от Договора за ЕОВС в срок от десет работни дни.

Отмяна на помощта

- 35 С Декрет № 20357 от 20 септември 1996 г. МПТЗ отменя Декрет № 17975 от 8 март 1996 г. и разпорежда възстановяването от страна на Lucchini на сумата от 1 132 милиона италиански лири заедно с лихва, начислена съгласно референтния лихвен процент, както и на сумата от 601,375 милиона италиански лири, завишена с паричната инфлация.

Производството пред преpraщaщaта юрисдикция

- 36 С жалба, подадена на 16 ноември 1996 г., Lucchini оспорва Декрет № 20357 пред Tribunale amministrativo regionale del Lazio. С решение от 1 април 1999 г. съдът уважава искането на Lucchini, като приема, че правомощието на публичната администрация да оттегля собствените си неправомерни актове поради незаконосъобразност или пороци по същество, е ограничено в конкретния случай от правото помощта да бъде отпусната, установено с решение на Corte d'appello di Roma, което е влязло в сила.
- 37 Действайки от името на МПТЗ, Avvocatura Generale dello Stato обжалва решението пред Consiglio di Stato на 2 ноември 1999 г., като изтъква поспециално правното основание, че общностното право, което е непосредствено приложимо и обхваща както Третия кодекс, така и Решение 90/555, трябва да се ползва с приоритет пред силата на пресъдено нещо на решението на Corte d'appello di Roma.

38 Consiglio di Stato установява наличието на конфликт между посоченото съдебно решение и Решение 90/555.

39 Според Consiglio di Stato е ясно, че компетентните органи са могли и е трябвало навреме да се позоват на съществуването на Решение 90/555 в делото, решено от Corte d'appello di Roma, в рамките на което е бил разискван и въпросът относно законосъобразността на неизплащането на помощта, поради това че отпускането ѝ е зависело от одобрение от страна на Комисията. Съответно, тъй като компетентните органи са се отказали да обжалват постановеното от Corte d'appello di Roma решение, извън съмнение е, че то е придобило сила на пресъдено нещо и че тази сила се разпростира върху въпроса за съвместимостта на помощта с общностното право най-малко що се отнася до общностните решения, предхождащи произнасянето на съдебното решение. Следователно по принцип можело да се направи позоваване на силата на пресъдено нещо и по отношение на Решение 90/555, което е прието преди приключването на делото.

40 При тези обстоятелства Consiglio di Stato решава да спре производството и да постави на Съда следните два преюдициални въпроса:

„1) Съгласно принципа за предимство на пряко приложимото общностно право, което в дадения случай се състои от [Третия кодекс], Решение [90/555] [...], както и [Известие] № 5259 [...], с което на италианското правителство се разпорежда да възстанови помощта — актове, по силата на които е прието решението за възстановяване, оспорвано с настоящата жалба (т.е. Декрет № 20357 [...]), юридически възможно и обосновано ли е национална администрация да си възстанови помощ от частен бенефициер, въпреки че има влязло в сила решение по гражданско дело, с което се установява безусловното задължение за изплащане на въпросната помощ?

- 2) Обратно, с оглед на установения принцип, че решението за възстановяване на помощта е подчинено на общностното право, но привездането му в изпълнение и съответното производство по възстановяване се уреждат от националното право, ако липсват общностни разпоредби в тази област (Решение от 21 септември 1983 г. по дело *Deutsche Milchkontor* [и др.], 205/82—215/82, *Recueil*, стр. 2633), става ли производството по възстановяване юридически невъзможно при наличие на конкретно влязло в сила съдебно решение, придобило сила на пресъдено нещо (член 2909 от [италианския] Граждански кодекс), което произвежда действие между частно лице и администрацията и с което администрацията е длъжна да се съобрази?“

Относно компетентността на Съда

- 41 В самото начало следва да се отбележи, че Съдът остава компетентен да се произнася по преюдициални въпроси относно тълкуването и прилагането на Договора за ЕОВС и на актовете, приети въз основа на него, дори въпросите да са му поставени след изтичането на срока на действие на посочения договор. Въпреки че при тези обстоятелства член 41 от Договора за ЕОВС вече не се прилага, за да предостави компетентност на Съда, би противоречало на целта и последователността на Договорите и би било несъвместимо с приемствеността на общностния правен ред Съдът да няма компетентност да гарантира еднообразно тълкуване на нормите, произтичащи от Договора за ЕОВС, които продължават да пораждат последици дори след изтичането на неговия срок на действие (вж. в този смисъл Решение от 22 февруари 1990 г. по дело *Busseni*, C-221/88, *Recueil*, стр. I-495, точка 16). Между другото, никоя от страните, представили становища, не е оспорила компетентността на Съда в това отношение.
- 42 Все пак *Lucchini* оспорва допустимостта на преюдициалното запитване по други причини. Липсата на процесуални предпоставки, твърдяна от него в тази насока, се основава съответно на липса на общностно правило, което да бъде тълкувано, на некомпетентност на Съда да тълкува решение на национална юрисдикция или член 2909 от италианския Граждански кодекс, както и на факта, че въпросите имат хипотетичен характер.

43 В това отношение следва да се припомни, че в рамките на производство по член 234 ЕО, основано на ясно разделение на правомощията между националните юрисдикции и Съда, националният съд е компетентен да извърши всяка преценка на обстоятелствата по делото. По същия начин само националният съд, който е сезиран със спора и трябва да поеме отговорността за последващото му съдебно решаване, може да прецени — предвид особеностите на делото — както необходимостта от преюдициално запитване, за да може да постанови решението си, така и релевантността на въпросите, които поставя на Съда. Следователно, след като поставените въпроси се отнасят до тълкуването на общностното право, Съдът по принцип е длъжен да се произнесе (вж. по-специално Решение от 25 февруари 2003 г. по дело ИКА, C-326/00, Recueil, стр. I-1703, точка 27, Решение от 12 април 2005 г. по дело Keller, C-145/03, Recueil, стр. I-2529, точка 33 и Решение от 22 юни 2006 г. по дело Conseil général de la Vienne, C-419/04, Recueil, стр. I-5645, точка 19).

44 При все това Съдът е постановил и че при изключителни обстоятелства е длъжен да разгледа условията, при които е сезиран от националния съд, за да провери собствената си компетентност (вж. в този смисъл Решение от 16 декември 1981 г. по дело Foglia, 244/80, Recueil, стр. 3045, точка 21). Отказът на Съда да се произнесе по преюдициален въпрос, поставен от национална юрисдикция е възможен само когато е съвсем очевидно, че поисканото тълкуване на общностното право няма никаква връзка с действителността или с предмета на спора по главното производство, когато проблемът е от хипотетично естество или Съдът не разполага с необходимите фактически и правни елементи, за да бъде полезен с отговора си на поставените му въпроси (вж. по-специално Решение от 13 март 2001 г. по дело PreussenElektra, C-379/98, Recueil, стр. I-2099, точка 39, Решение от 22 януари 2002 г. по дело Canal Satélite Digital, C-390/99, Recueil, стр. I-607, точка 19 и Решение по дело Conseil général de la Vienne, посочено по-горе, точка 20).

45 Следва да се отбележи, че настоящият случай не е такъв.

46 На практика е ясно, че настоящото преюдициално запитване касае правила на общностното право. В конкретния случай Съдът трябва не да тълкува

националното право или решение на национална юрисдикция, а да уточни доколко националните юрисдикции са длъжни, съгласно общностното право, да не се съобразяват с националното право. От това следва, че поставените въпроси имат връзка с предмета на делото по главното производство, както е определен от препращащата юрисдикция, и че отговорът им може да бъде полезен на тази юрисдикция, за да ѝ даде възможност да вземе решение дали да отмени мерките, предприети за възстановяване на разглежданите помощи.

- 47 Следователно Съдът е компетентен да се произнесе по настоящото преюдициално запитване.

По преюдициалните въпроси

- 48 С въпросите си, които следва да се разгледат заедно, препращащата юрисдикция иска по същество да се установи дали общностното право допуска прилагането на разпоредба на националното право, която има за цел да закрепя принципа на сила на пресъдено нещо, като член 2909 от италианския Граждански кодекс, доколкото прилагането ѝ възпрепятства възстановяването на държавна помощ, която е отпусната в нарушение на общностното право и чиято несъвместимост с общия пазар е установена с решение на Комисията, което е станало окончателно.

- 49 В такъв контекст следва да се припомни в самото начало, че в общностния правен ред компетентността на националните юрисдикции е ограничена както в областта на държавните помощи, така и по отношение на обявяване на недействителността на общностните актове.

Относно компетентността на националните юрисдикции в областта на държавните помощи

- 50 В областта на държавните помощи националните юрисдикции могат да бъдат сезирани със спорове, в производствата по които са длъжни да тълкуват и прилагат понятието за помощ, посочено в член 87, параграф 1 ЕО, по-специално с цел да определят дали дадена държавна мярка, въведена без да се държи сметка за процедурата на предварителен контрол по член 88, параграф 3 ЕО, следва да бъде подложена на тази процедура (Решение от 22 март 1977 г. по дело *Steinike & Weinlig*, 78/76, Recueil, стр. 595, точка 14 и Решение от 21 ноември 1991 г. по дело *Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires* и *Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon*, C-354/90, Recueil, стр. I-5505, точка 10). По същия начин, за да може да определи дали държавна мярка, въведена без да се държи сметка за процедурата на предварителен преглед, установена с член 6 от Третия кодекс, е трябвало да бъде подложена на тази процедура, на дадена национална юрисдикция може да се наложи да тълкува понятието за помощ, посочено в член 4, буква в) от Договора за ЕОВС и в член 1 от Третия кодекс (вж. по аналогия Решение от 20 септември 2001 г. по дело *Banks*, C-390/98, Recueil, стр. I-6117, точка 71).
- 51 За сметка на това националните юрисдикции не са компетентни да се произнасят относно съвместимостта на дадена държавна помощ с общия пазар.
- 52 В действителност от постоянната съдебна практика следва, че преценката на съвместимостта на мерки за помощи или на схеми за помощи с общия пазар е от изключителната компетентност на Комисията, която действа под контрола на общността съд (вж. Решение по дело *Steinike & Weinlig*, посочено по-горе, точка 9, Решение по дело *Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires* и *Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon*, посочено по-горе, точка 14, както и Решение от 11 юли 1996 г. по дело *SFEI* и др., C-39/94, Recueil, стр. I-3547, точка 42).

Относно компетентността на националните юрисдикции по отношение обявяване на недействителността на общностните актове

- 53 Макар по принцип на националните юрисдикции да може да се наложи да проверят действителността на общностен акт, все пак те самите не са компетентни да установяват недействителността на актовете на общностните институции (Решение от 22 октомври 1987 г. по дело Foto-Frost, 314/85, Recueil, стр. 4199, точка 20). Следователно единствено Съдът е компетентен да установи недействителността на общностен акт (Решение от 21 февруари 1991 г. по дело Zuckerfabrik Süderdithmarschen и Zuckerfabrik Soest, C-143/88 и C-92/89, Recueil, стр. I-415, точка 17, както и Решение от 10 януари 2006 г. по дело IATA и ELFAA, C-344/04, Recueil, стр. I-403, точка 27). Тази изключителна компетентност впрочем е следвала изрично и от член 41 от Договора за ЕОВС.
- 54 В допълнение, съгласно постоянната съдебна практика решение, прието от общностните институции, което не е било оспорено от адресата му в срока, предвиден в член 230, пета алинея ЕО, става окончателно по отношение на този адресат (вж. по-специално Решение от 9 март 1994 г. по дело TWD Textilwerke Deggendorf, C-188/92, Recueil, стр. I-833, точка 13 и Решение от 22 октомври 2002 г. по дело National Farmers' Union, C-241/01, Recueil, стр. I-9079, точка 34).
- 55 Съдът е отсъдил освен това, че за бенефициера на държавна помощ, която е предмет на решение на Комисията, директно адресирано само до държавата-членка, под чиято юрисдикция попада този бенефициер, като последният несъмнено е можел да оспори това решение и е допуснал предвиденият за тази цел в член 230, пета алинея ЕО преклузивен срок да изтече, е изключена възможността да оспори законосъобразността на решението пред националните юрисдикции в съдебно производство, заведено срещу мерките за изпълнение на решението, предприети от националните власти (Решение по дело TWD Textilwerke Deggendorf, посочено по-горе, точки 17 и 20, както и Решение по дело National Farmers' Union, посочено по-горе, точка 35). Същите принципи се прилагат по необходимост *mutatis mutandis* в рамките на приложното поле на Договора за ЕОВС.

- 56 Следователно трябва да се направи заключението, че преpraщaщата юрисдикция правилно е отказала да постави на Съда въпрос относно действителността на Решение 90/555, което Lucchini е можело да оспори в едномесечен срок от публикуването му съгласно член 33 от Договора за ЕОВС, но не го е направило. По същите причини не може да бъде уважено искането на Lucchini, направено при условията на евентуалност, Съдът да провери по възможност служебно действителността на въпросното решение.

Относно компетентността на националните юрисдикции в главното производство

- 57 От гореизложените съображения е видно, че нито Tribunale civile e penale di Roma, нито Corte d'appello di Roma са били компетентни да се произнесат по съвместимостта с общия пазар на държавните помощи, поискани от Lucchini, и че нито една от двете юрисдикции не е можела да обяви за недействително Решение 90/555, с което помощите са обявени за несъвместими с общия пазар.
- 58 В това отношение може да се установи, между другото, че нито решението на Corte d'appello di Roma, чиято сила на пресъдено нещо се изтъква, нито решението на Tribunale civile e penale di Roma се произнасят изрично по съвместимостта на поисканите от Lucchini държавни помощи с общностното право или по действителността на Решение 90/555.

По приложението на член 2909 от италианския Граждански кодекс

- 59 Според националната юрисдикция член 2909 от италианския Граждански кодекс не допуска не само повторното изтъкване, в друг спор, на правни

основания, по които дадена юрисдикция вече изрично и окончателно се е произнесла, но и разглеждането на въпроси, които е можело да бъдат повдигнати в рамките на предишен спор, но това не е било направено. Подобно тълкуване на тази разпоредба може по-конкретно да има за последица, че на решение на национална юрисдикция се придава действие, което надвишава пределите на компетентността на въпросната юрисдикция, произтичащи от общностното право. Ясно е, както отбелязва препаращата юрисдикция, че приложението на тази разпоредба, тълкувана по посочения начин, би довело в конкретния случай до възпрепятстване приложението на общностното право, доколкото би направило невъзможно възстановяването на държавна помощ, отпусната в нарушение на това право.

60 В този контекст следва да се припомни, че националните юрисдикции са длъжни да тълкуват разпоредбите на националното право, доколкото е възможно, по начин, който дава възможност тези разпоредби да се прилагат така, че да допринасят за прилагането на общностното право.

61 Освен това от постоянната съдебна практика е видно, че националната юрисдикция, натоварена с прилагането, в рамките на своята компетентност, на нормите на общностното право, е длъжна да гарантира пълното действие на тези норми, като при необходимост по собствена инициатива оставя без приложение разпоредбите на националното законодателство, които им противоречат (вж. по-специално Решение от 9 март 1978 г. по дело *Simmenthal*, 106/77, *Recueil*, стр. 629, точки 21—24, Решение от 8 март 1979 г. по дело *Salumificio di Cornuda*, 130/78, *Recueil*, стр. 867, точки 23—27 и Решение от 19 юни 1990 г. по дело *Factortame* и др., C-213/89, *Recueil*, стр. I-2433, точки 19—21).

62 Както бе посочено в точка 52 от настоящото решение, преценката на съвместимостта на мерки за помощи или на схема за помощи с общия пазар е от изключителната компетентност на Комисията, която действа под контрола на общностния съд. Това правило се налага във вътрешния правен ред като следствие от принципа за предимство на общностното право.

- 63 Следователно на поставените въпроси следва да се отговори, че общностното право не допуска прилагането на разпоредба на националното право, която има за цел да закрепя принципа на сила на пресъдено нещо, като член 2909 от италианския Граждански кодекс, доколкото прилагането ѝ възпрепятства възстановяването на държавна помощ, която е отпусната в нарушение на общностното право и чиято несъвместимост с общия пазар е установена с решение на Комисията, което е станало окончателно.

По съдебните разноси

- 64 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред препращащата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноси. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (голям състав) реши:

Общностното право не допуска прилагането на разпоредба на националното право, която има за цел да закрепя принципа на сила на пресъдено нещо, като член 2909 от италианския Граждански кодекс (codice civile), доколкото прилагането ѝ възпрепятства възстановяването на държавна помощ, която е отпусната в нарушение на общностното право и чиято несъвместимост с общия пазар е установена с решение на Комисията на Европейските общности, което е станало окончателно.

Подписи

